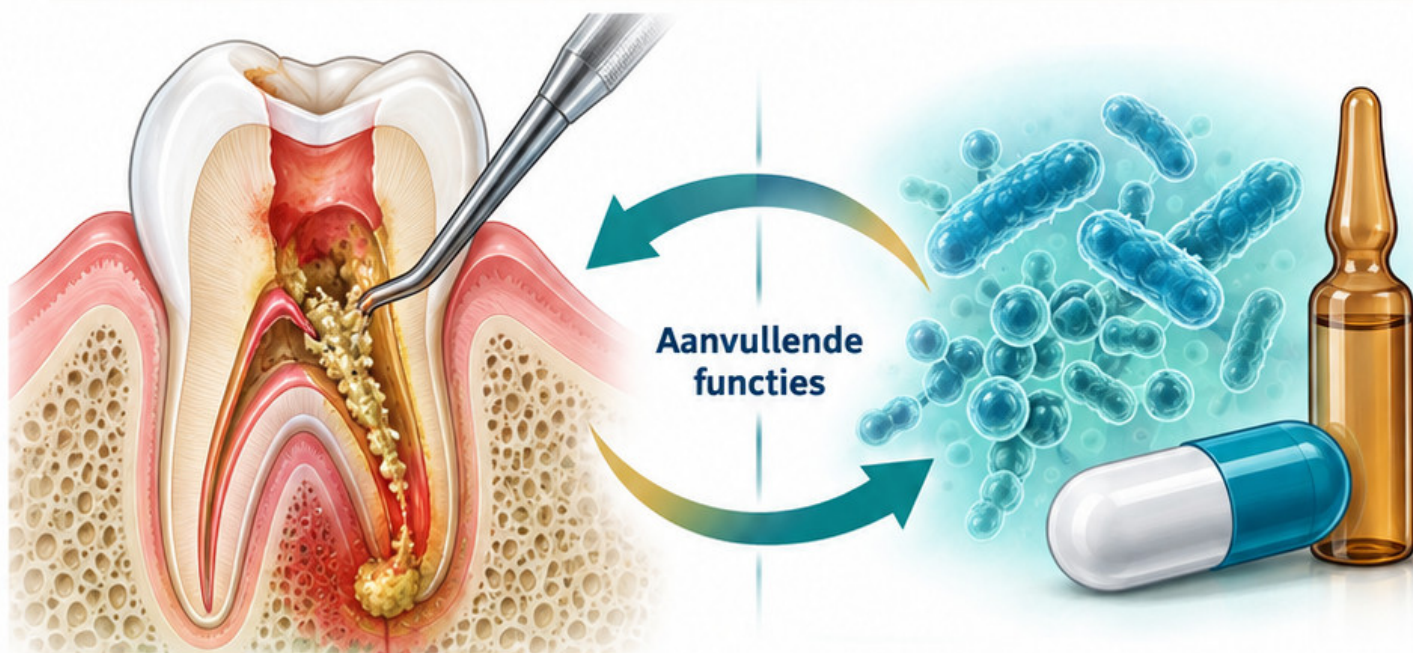

Antibiotica en bronbehandeling

VERSCHILLENDE DOELEN

Een tandheelkundige ingreep **behandelt** de lokale oorzaak. Een antibioticum richt zich op daarvoor gevoelige bacteriën.

BEPERKING

Een antibioticum vervangt een noodzakelijke lokale **behandeling niet**. Een indicatie vereist beoordeling van de situatie.

KEUZEKADER

Denk aan infectiebeeld, patiëntfactoren, verwekker, spectrum en beschikbare richtlijn.

HERBEOORDELING

Leg vast wat je verwacht te verbeteren en wanneer herbeoordeling nodig is.

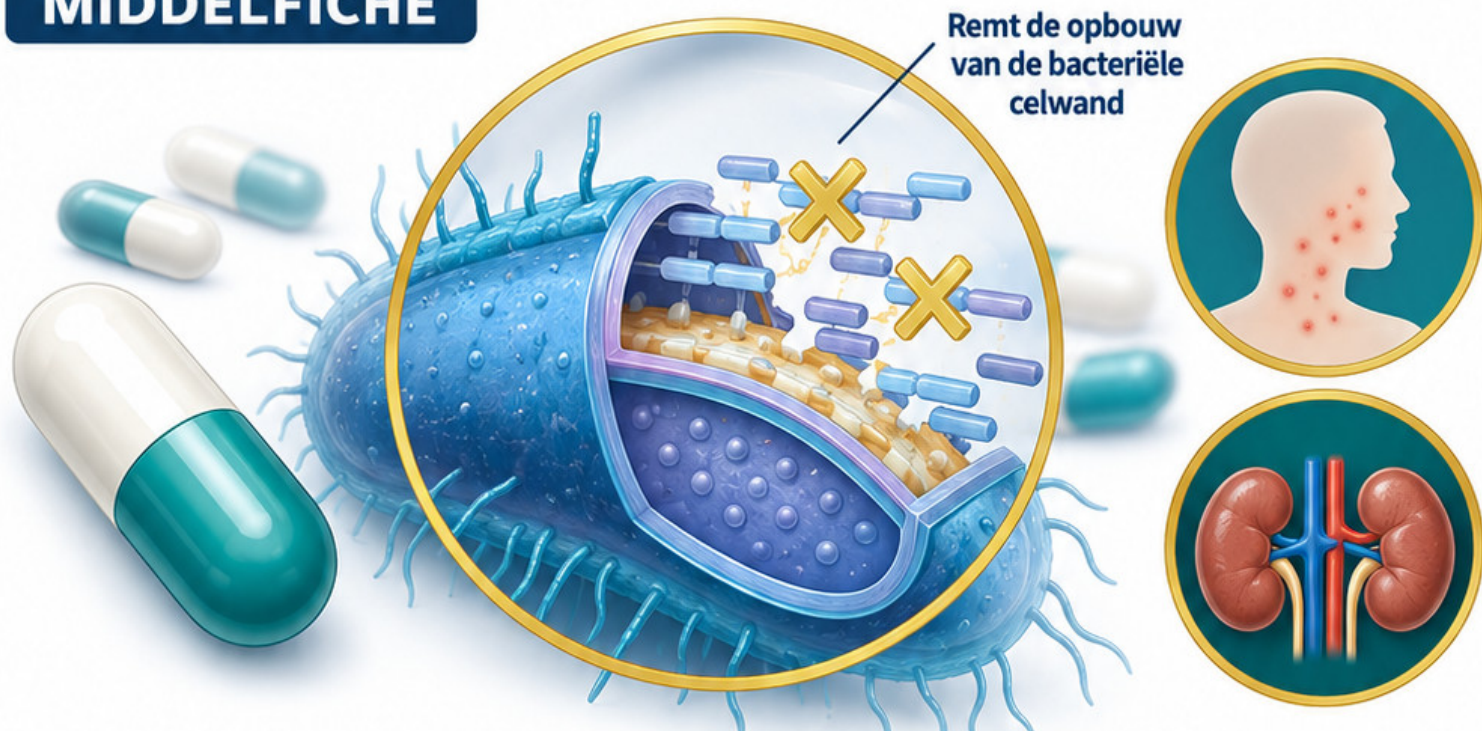
Bronbehandeling en antibioticumgebruik hebben elk een eigen functie.

Waarom is de aanwezigheid van pijn op zichzelf geen antibioticumindicatie?

Amoxicilline

MIDDELFICHE

KLASSE EN WERKING

Aminopenicilline. Remt de opbouw van de bacteriële celwand bij gevoelige bacteriën.

TOEPASSING

Een optie bij daarvoor geïndiceerde bacteriële infecties volgens de relevante tandheelkundige richtlijn.

VOORZORG

Beoordeel bèta-lactamallergie, nierfunctie en eerdere ernstige reacties. Diarree en huidreacties kunnen optreden.

INTERACTIES

Controleer onder meer methotrexaat en vitamine K-antagonisten. Bespreek relevante combinaties met apotheker of voorschrijver.

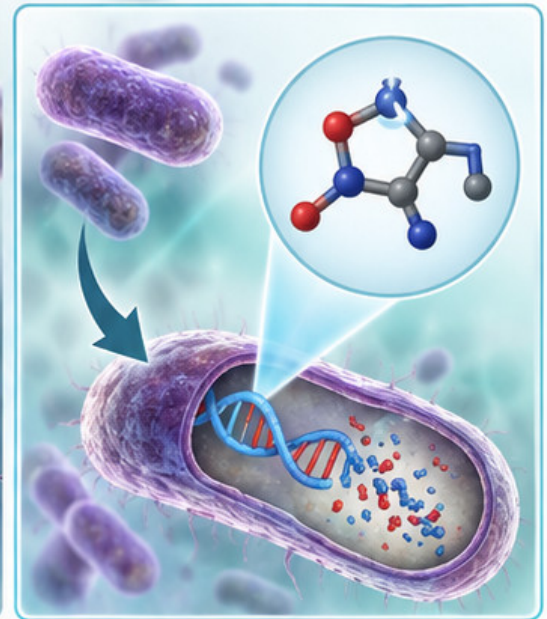
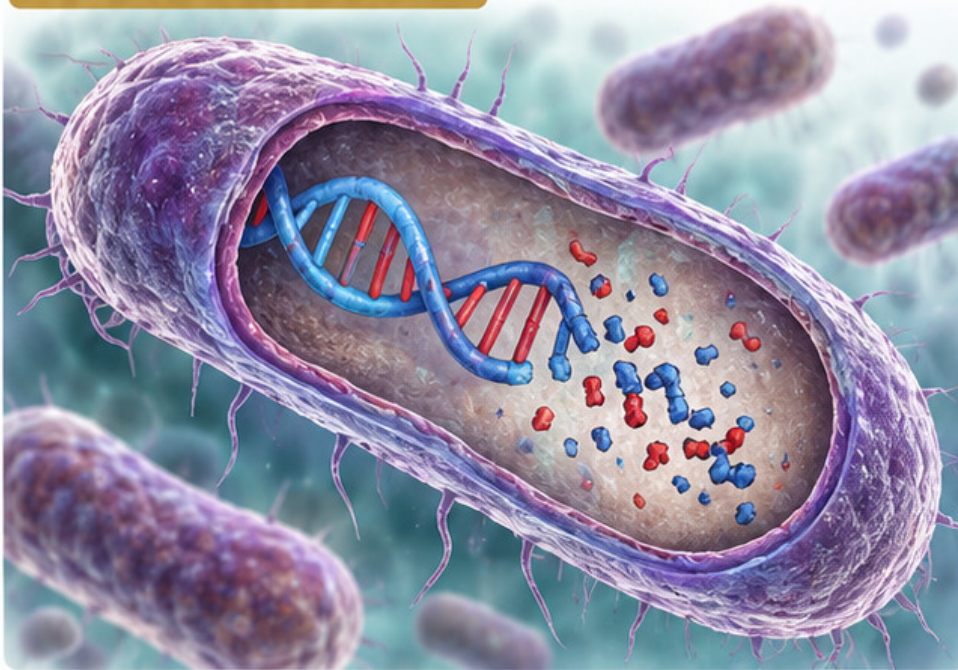
Een breed toepasbaar antibioticum is niet voor iedere infectie nodig.

Waarom moet “penicilline-allergie” nader worden uitgevraagd?

Metronidazol

MIDDELFICHE

KLASSE EN WERKING

Nitro-imidazol. Werkt onder meer tegen anaerobe bacteriën door beschadiging van hun DNA.

TOEPASSING

Bij specifieke infecties waarin het verwachte microbiologische profiel en de richtlijn dit ondersteunen.

BIJWERKINGEN

Maag-darmklachten en een metaalsmaak kunnen optreden. Neurologische klachten vragen beoordeling.

INTERACTIES

Controleer vitamine K-antagonisten en lithium. De productinformatie adviseert alcohol te vermijden tijdens gebruik en ten minste 48 uur daarna.

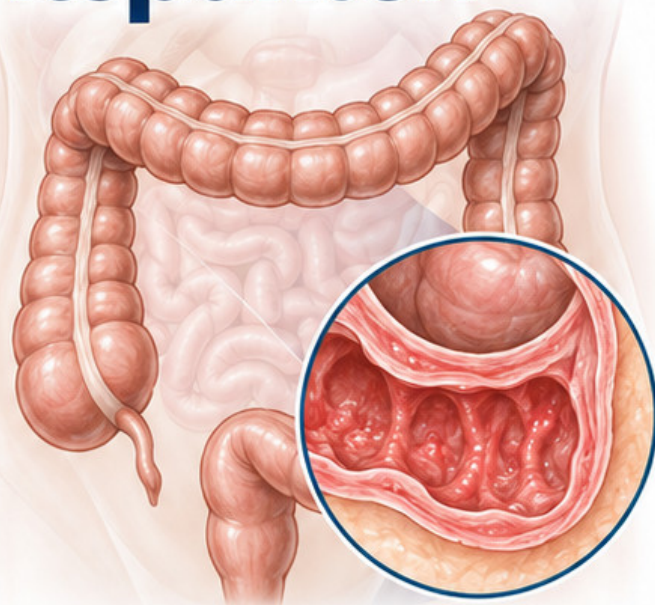
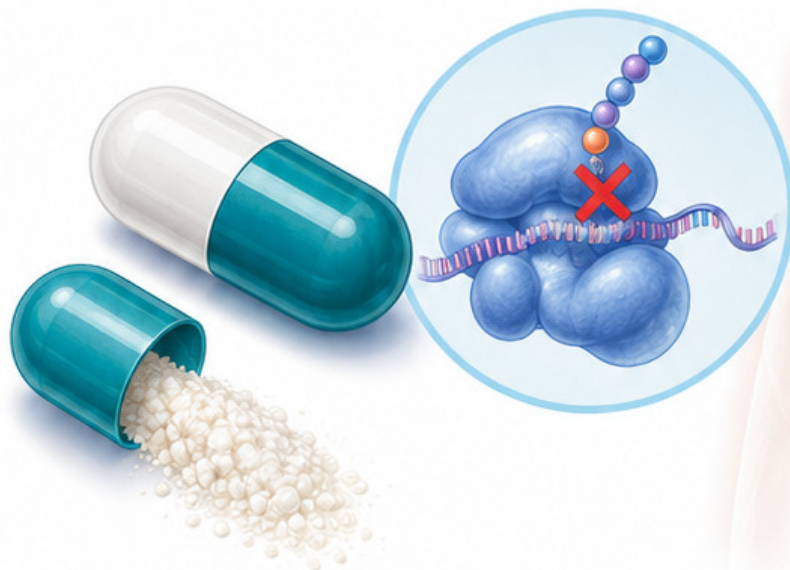

Gerichte anaerobe werking maakt het middel geen universele antibioticumkeuze.

Waarom is de bestaande medicatielijst belangrijk bij metronidazol?

Clindamycine: alternatief met aandachtspunten

KLASSE EN WERKING

Lincosamide dat bacteriële eiwitsynthese remt. Toepassing hangt af van indicatie en gevoeligheid.

KEUZEMOMENT

Sommige richtlijnen noemen het als alternatief bij bèta-lactamallergie. Controleer de specifieke actuele indicatie.

BELANGRIJK RISICO

Ernstige of aanhoudende diarree kan wijzen op antibiotica-geassocieerde colitis, ook na beëindiging van de behandeling.

VOORZORG

Een voorgeschiedenis van colitis en relevante combinaties moeten worden beoordeeld. Een alternatief is niet automatisch veiliger.

ONTHOUDPUNT

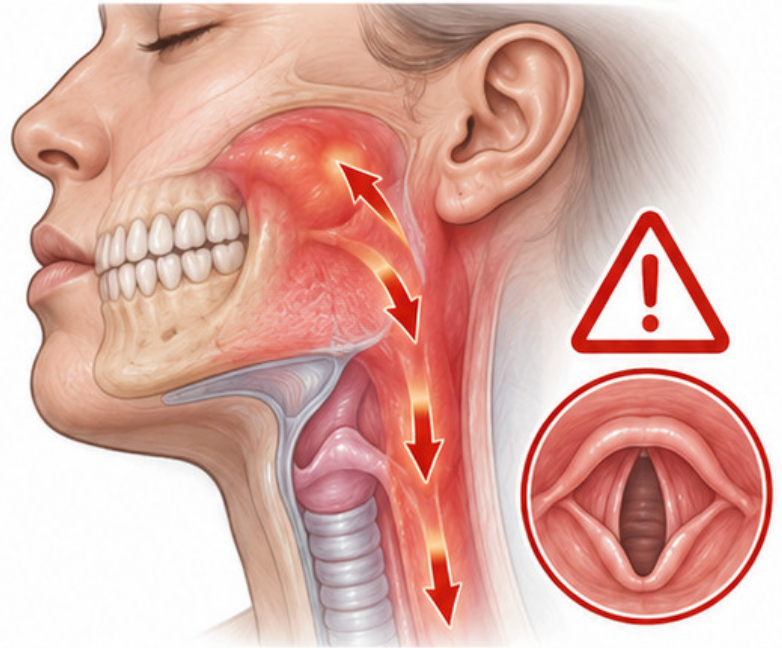
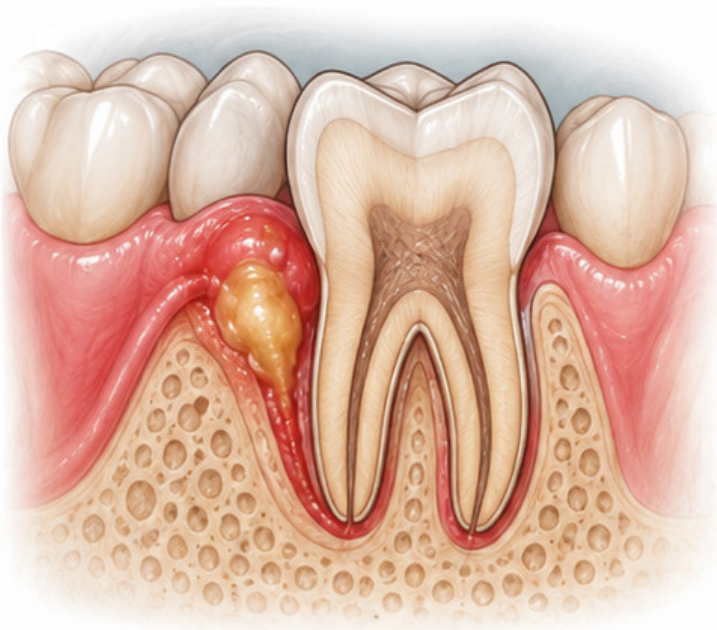
Nieuwe ernstige diarree tijdens of na een antibioticum vraagt medische beoordeling.

CONTROLEVRAAG

Welke specifieke bijwerking hoort bij de vergelijking met andere antibiotica?

Indicatie: lokaal beeld of uitbreiding?

LOKALE KLACHT

Een lokale infectie of abces betekent niet automatisch dat systemische antibiotica nodig zijn.

UITBREIDING

Koorts, toenemende uitbreiding, slikproblemen, trismus of algehele malaise veranderen de beoordeling.

ROUTINEMATIG?

KIMO raadt routinematig antibioticumgebruik bij apicale afwijkingen en parodontitis niet aan; uitzonderingen zijn contextgebonden.

VERWIJZING

Bij twijfel over ernst of behandelsetting: overleg of verwijzing. Bedreigde luchtweg vraagt onmiddellijke spoedzorg.

Ernst en verspreiding wegen zwaarder dan alleen het woord "infectie".

Noem drie bevindingen die herbeoordeling of verwijzing kunnen vereisen.

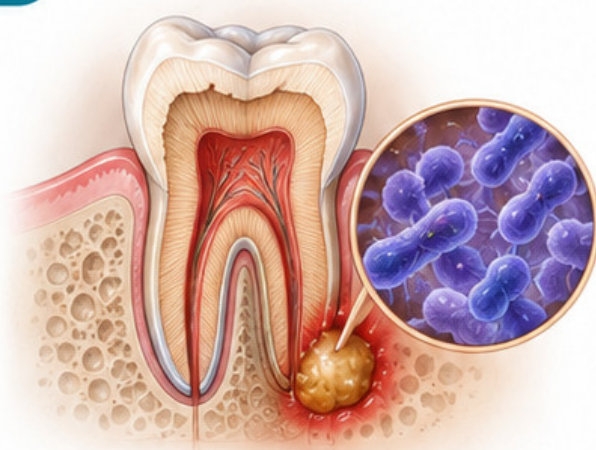
Profylaxe en behandeling onderscheiden

INFECTIE

PROFYLAXE

vóór de ingreep

THERAPIE

bestaande infectie
behandelen

PROFYLAXE

Beoogt een infectieuze complicatie te voorkomen bij een specifieke ingreep en risicosituatie.

THERAPIE

Beoogt een bestaande, daarvoor geïndiceerde infectie te behandelen.

GEEN UNIVERSELE REGEL

Endocarditisrisico, implantologie en bijzondere medische omstandigheden hebben elk eigen criteria.

DOCUMENTATIE

Noteer de indicatie, gebruikte richtlijn en relevante voorgeschiedenis. Een eerder voorschrift bewijst geen huidige noodzaak.

ONTHOUDPUNT

Profylaxe is geen standaard antibioticumkuur na iedere ingreep.

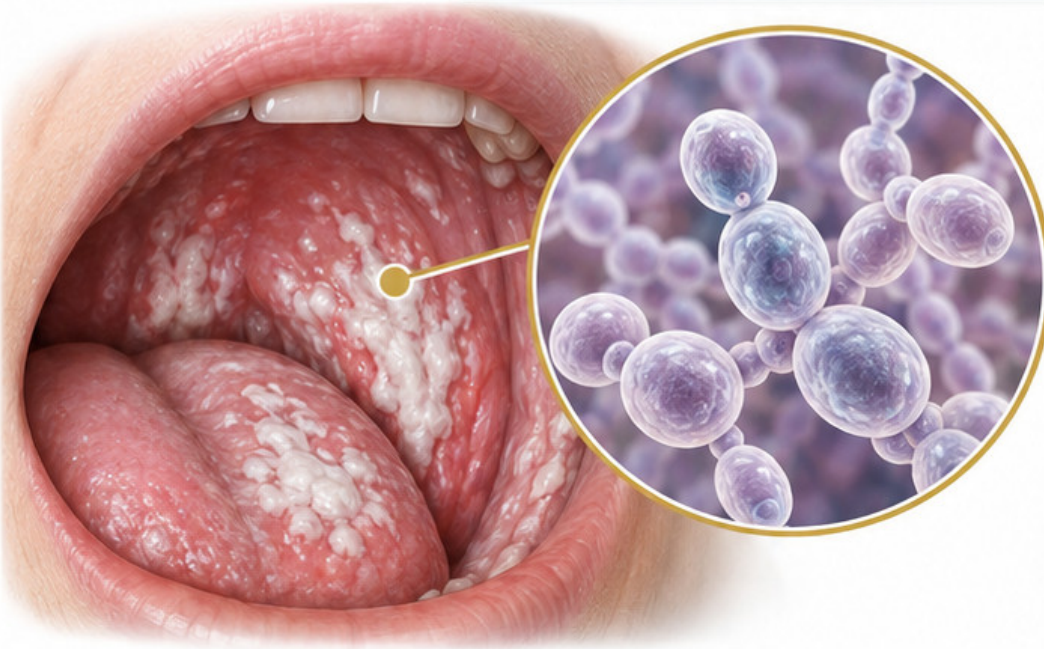

CONTROLEVRAAG

Waarom kun je een profylaxebesluit niet uit één risicofactor afleiden?

Orale candidiasis: twee middelen

ANTIMYCOTICA

MICONAZOL

Azool met werking tegen schimmels. Orale gel kan klinisch belangrijke interacties veroorzaken.

NYSTATINE

Polyene antimycoticum; orale opname is gering. Werking en gebruik verschillen van die van miconazol.

INTERACTIE

Miconazol kan het effect van vitamine K-antagonisten sterk verhogen; gelijktijdig gebruik is gecontra-indiceerd.

CONTEXT

Controleer diagnose en uitlokkende factoren, zoals een prothese, inhalatiemedicatie of verminderde afweer.

“Lokaal in de mond” sluit systemische interacties niet uit.

Welke combinatie moet je bij miconazol meteen herkennen?

Chloorhexidine in de mond

DOEL EN WERKING

Antisepticum dat micro-organismen lokaal beïnvloedt. Toepassing en duur hangen af van indicatie en product.

BEPERKING

Een spoelmiddel vervangt mechanische plaqueverwijdering of noodzakelijke bronbehandeling niet.

BIJWERKINGEN

Verkleuring van tanden en tong, smaakverandering en irritatie kunnen optreden.

PRODUCTCONTROLE

Let op toedieningsvorm, hulpstoffen en gebruik rond tandpasta. Volg de productinstructie; slik mondspoeling niet door.

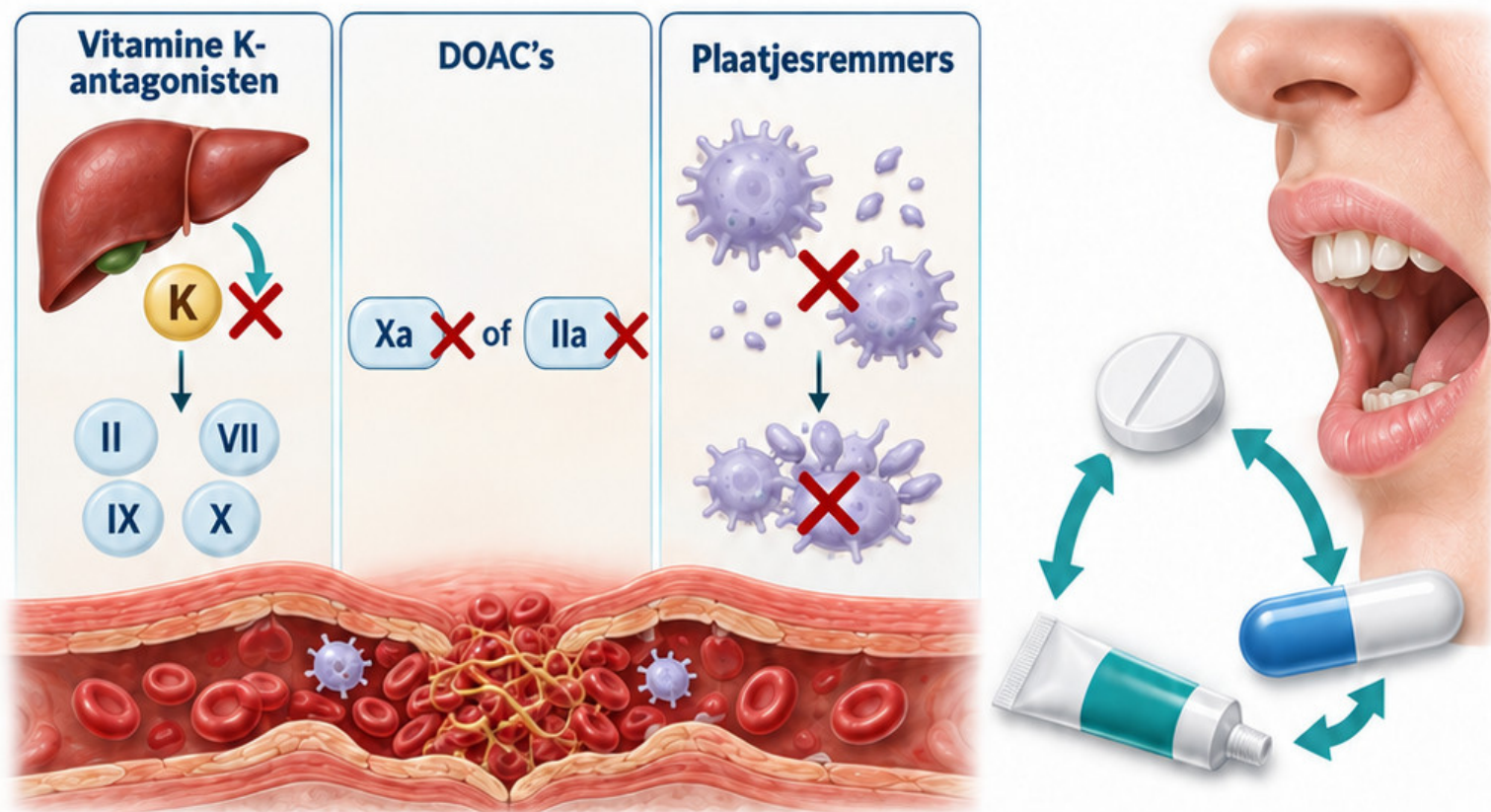
Gebruik een mondspoelmiddel doelgericht; “meer” en “langer” betekenen niet automatisch beter.

Wat is het verschil tussen een antisepticum en een systemisch antibioticum?

Antitrombotica en medicatiekeuze

INTERACTIES

GROEPEN

Vitamine K-antagonisten, DOAC's en plaatjesremmers beïnvloeden hemostase op verschillende manieren.

PIJNSTILLERS

NSAID's kunnen het bloedingsrisico vergroten. Controleer combinaties vóór gebruik.

ANDERE MIDDELEN

Miconazol en sommige antibiotica kunnen relevante interacties geven, vooral met vitamine K-antagonisten.

INGREEP

Wijzig antitrombotische medicatie niet zelfstandig. Het ingreepstype en de actuele mondzorgrichtlijn bepalen mede het beleid.

Medicatiekeuze en beleid rond een bloedige ingreep zijn twee samenhangende beoordelingen.

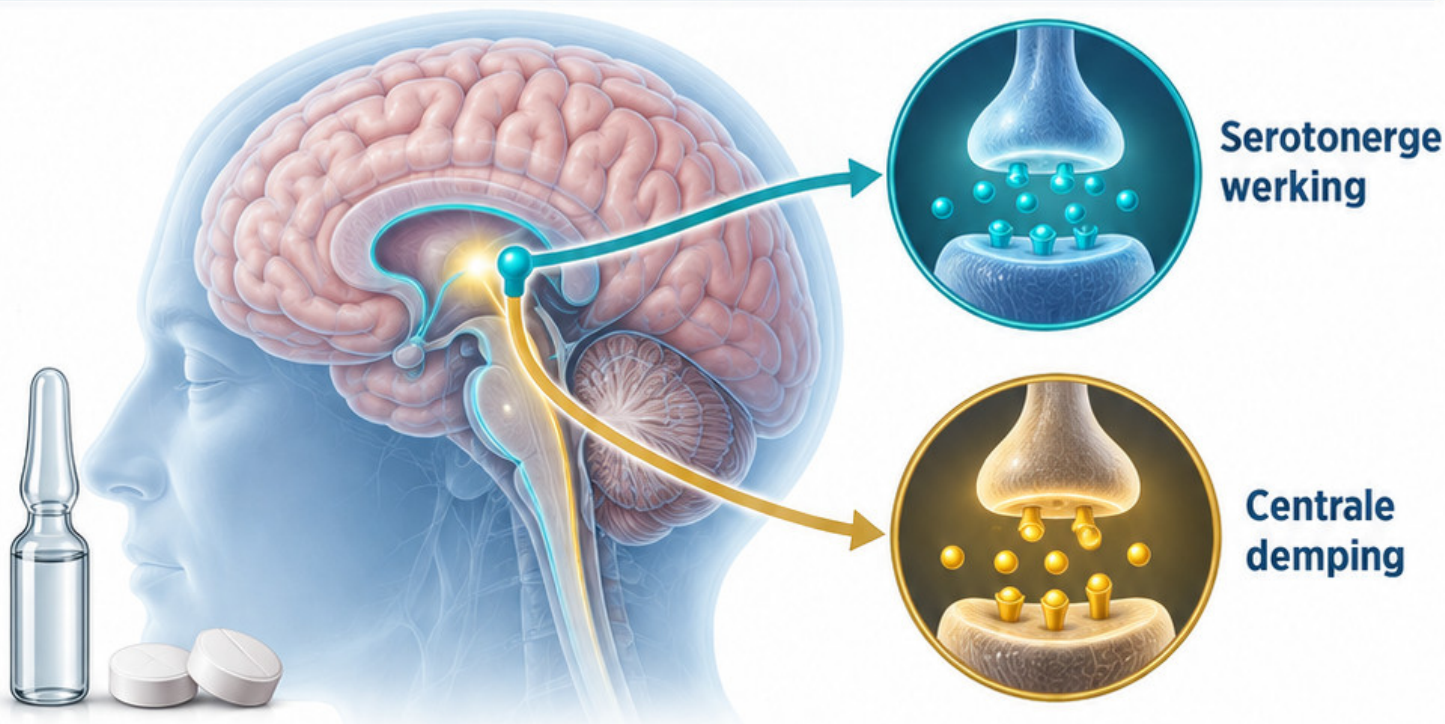

Waarom kun je VKA, DOAC en plaatjesremmer niet als één middelgroep behandelen?

Bron: S06,S09,S11,S15

Tramadol en centraal werkende middelen

INTERACTIES

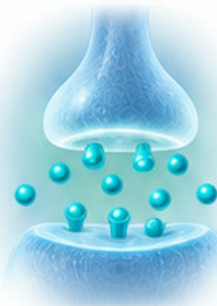

WERKING

Tramadol heeft opioïde werking en beïnvloedt serotonine en noradrenaline. Het is geen routinekeuze voor tandpijn.

SEROTONERGE COMBINATIE

SSRI's, SNRI's en andere serotonerge middelen kunnen het risico op serotoninesyndroom verhogen.

DEMPENDE COMBINATIE

Alcohol, benzodiazepinen en andere sederende middelen kunnen centrale demping en ademhalingsproblemen versterken.

HERKENNING

Sufheid, verwardheid of een combinatie van agitatie, koorts en neuromusculaire afwijkingen vraagt beoordeling.

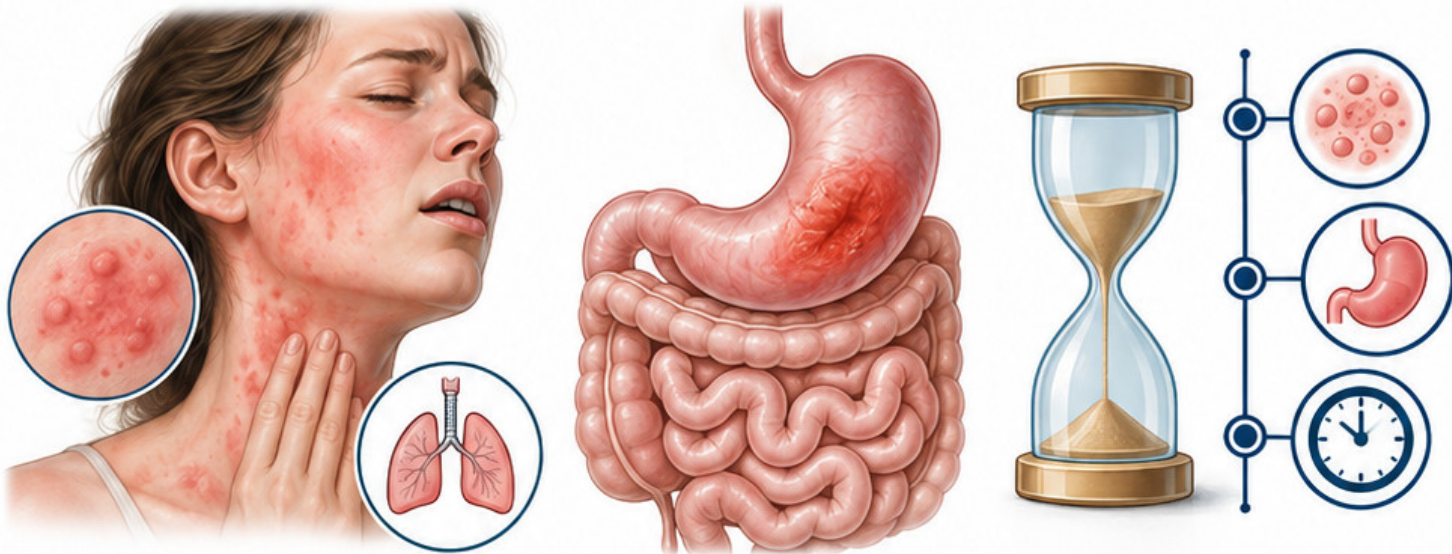

Een interactie kan ontstaan doordat middelen hetzelfde systeem beïnvloeden.

Welke twee interactiemechanismen moet je bij tramadol uit elkaar houden?

Allergie, bijwerking of intolerantie?

ALLERGIE

Een immuungemedieerde reactie; aard en tijdsverloop van de symptomen zijn belangrijk.

BIJWERKING

Een ongewenst farmacologisch effect, zoals maagklachten bij een NSAID, is niet automatisch allergie.

ANAMNESE

Vraag welk product, welke reactie, hoe snel, welke behandeling en of latere blootstelling heeft plaatsgevonden.

VERSLAG

Leg concrete feiten vast. Laat onzekere of ernstige reacties zo nodig verder beoordelen.

Een vaag allergielabel kan toekomstige middelkeuze onnodig beperken.

Welke vijf vragen helpen om een eerdere reactie te reconstrueren?

Zwangerschap en borstvoeding

CONTEXT

Vraag naar zwangerschap, zwangerschapsduur en borstvoeding. Beoordeel noodzaak, middel en blootstelling.

PIJN

Paracetamol is doorgaans eerste keuze bij pijn in de zwangerschap. NSAID's hebben zwangerschapsafhankelijke risico's.

LOKALE ANESTHESIE

Beoordeel het precieze preparaat, vasoconstrictor en actuele informatie; generaliseer niet tussen middelen.

BRON

Raadpleeg Lareb Moeders van Morgen en de productinformatie. Zwangerschap en borstvoeding zijn afzonderlijke beoordelingen.

“Veilig” is geen eigenschap zonder context, formulering en blootstelling.

Waarom is een advies voor zwangerschap niet automatisch geldig tijdens borstvoeding?

Kinderen: leeftijd, gewicht en formulering

LEEFTIJD EN GEWICHT

Gebruik actuele, betrouwbare gegevens. Een volwassen schema kan niet zomaar worden verkleind.

FORMULERING

Een vloeistof kan per product een andere concentratie hebben. Controleer mg/mL en het juiste meetinstrument.

TOTALE INNAME

Let op dubbelgebruik door meerdere verzorgers of verschillende producten met dezelfde werkzame stof.

BRONCONTROLE

Gebruik een pediatrische bron en actuele productinformatie. Controleer ook leeftijdsgrenzen en contra-indicaties.

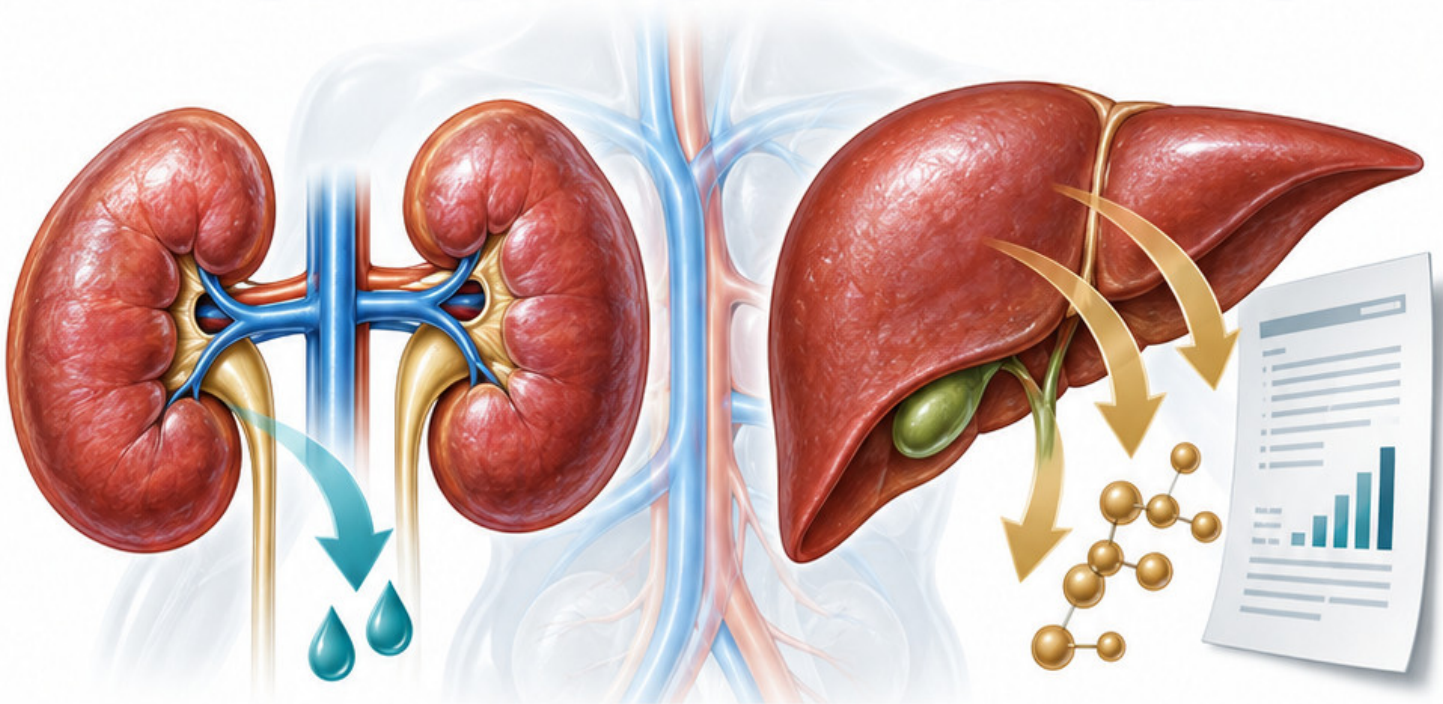

Berekening, formulering en beoordeling van het kind moeten bij elkaar passen.

Waarom geeft hetzelfde aantal milliliters niet altijd dezelfde hoeveelheid werkzame stof?

Nier- en leverfunctie

NIEREN

Verminderde uitscheiding kan concentraties verhogen. Sommige middelen kunnen bovendien de nierfunctie belasten.

LZVER

Metabolisering en eiwitsynthese kunnen veranderen. Beoordeel ook alcohol, voeding en ernst van leverziekte.

BEWUSTE KEUZE

Aanpassing van dosis of interval is middel- en patiëntspecifiek. Gebruik geen algemene halveringsregel.

OVERLEG

Gebruik actuele functiegegevens en de relevante bron. Bespreek onduidelijkheid met voorschrijver of apotheker.

Een normale rekensom corrigeert niet voor veranderde klaring.

**Wat verandert bij minder klaring:
de toegediende massa, de blootstelling of beide?**

Ouderen en polyfarmacie

KWETSBAARHEID

Nierfunctie, voeding, hydratatie en cognitieve mogelijkheden kunnen de medicatieveiligheid beïnvloeden.

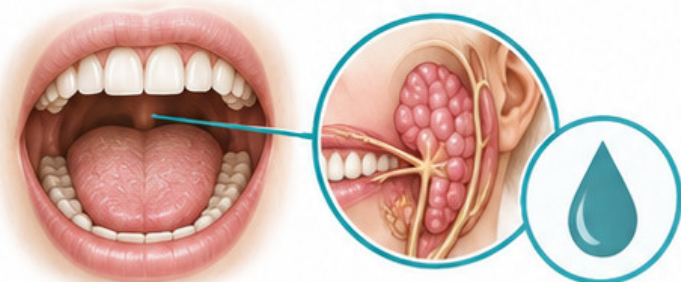
POLYFARMACIE

Meerdere middelen vergroten de kans op interacties en dubbelgebruik. Neem zelfzorg en zo nodig-medicatie mee.

MONDGEZONDHEID

Medicatie kan bijdragen aan een droge mond. Vraag ook naar klachten en zelfzorgmogelijkheden.

PRAKTISCHE CONTROLE

Gebruik een actueel overzicht, bespreek wijzigingen en controleer of instructies begrepen zijn.

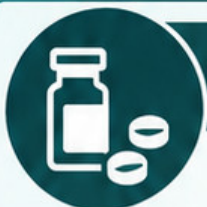
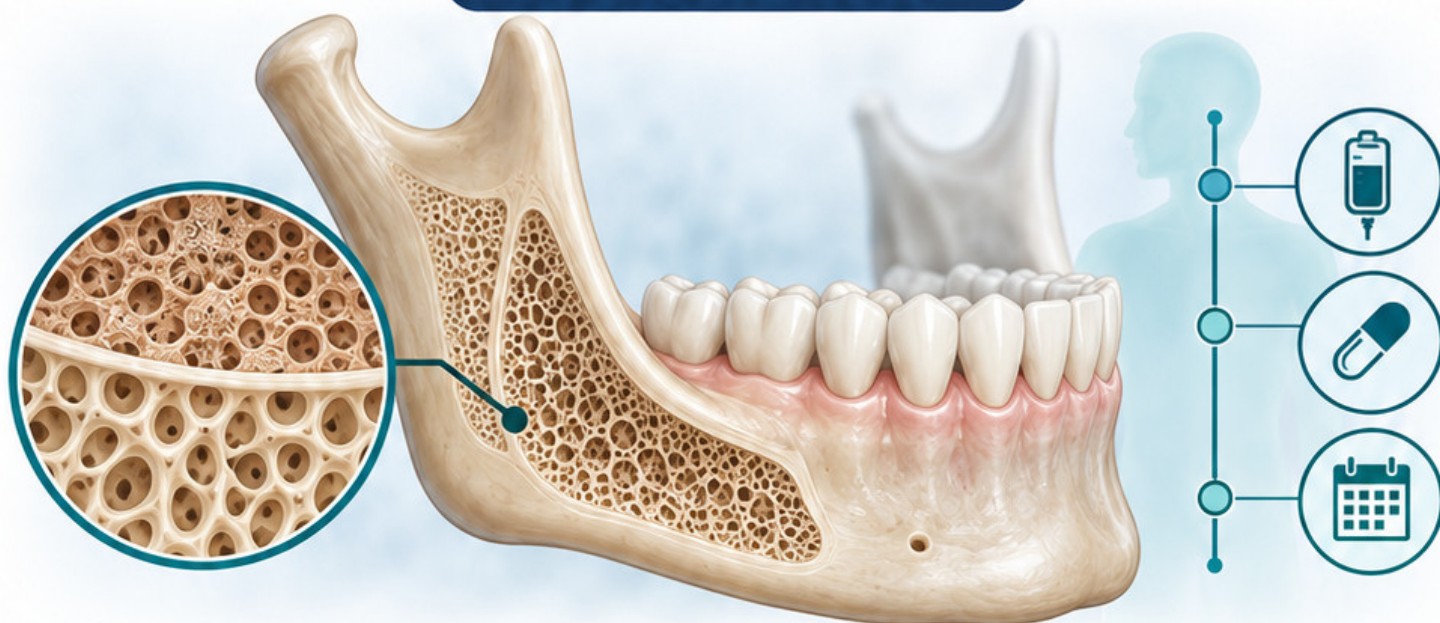
Het aantal middelen alleen beschrijft het risico niet; combinaties en patiëntfactoren tellen mee.

Welke informatie mis je als je alleen naar de receptmedicatie kijkt?

Botafbraakremmers en de kaak

PATIËNTGROEPEN

RELEVANTE MEDICATIE

Vraag naar huidig en eerder gebruik van bisfosfonaten, denosumab en relevante angiogeneseremmers.

RISICO

Medicatiegerelateerde osteonecrose van de kaak vraagt een specifieke beoordeling rond invasieve ingrepen.

ANAMNESE

Noteer indicatie, toedieningsweg, behandelduur, laatste toediening en andere risicofactoren.

AFSTEMMING

Overleg en de actuele richtlijn bepalen het beleid. Stop of onderbreek medicatie niet op eigen initiatief.

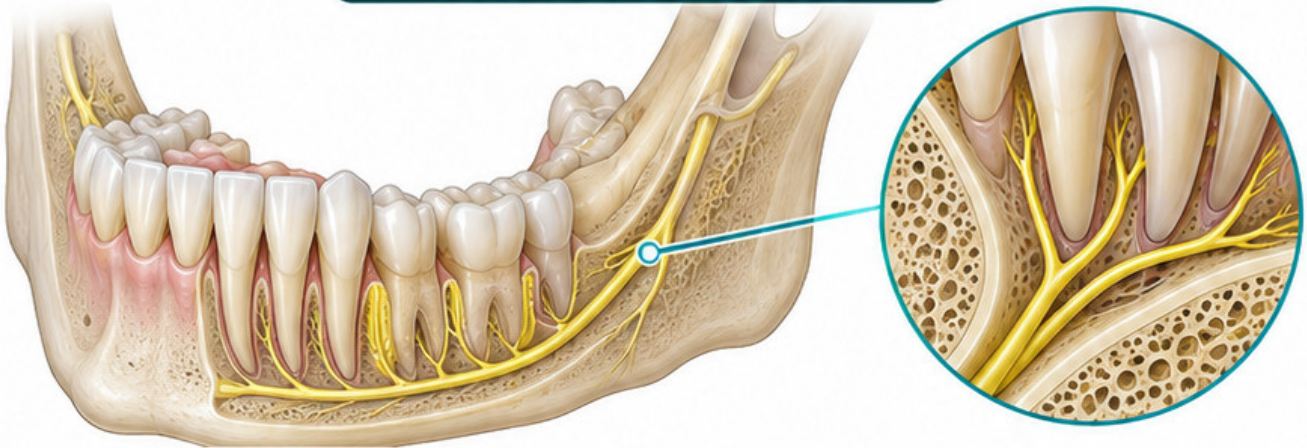
Eerder medicatiegebruik kan relevant blijven, ook wanneer het middel niet meer op de actuele lijst staat.

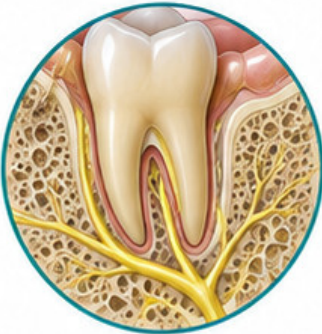
Waarom zijn indicatie en toedieningsweg belangrijk in deze anamnese?

Vergelijkingskaart 1: lokale anesthetica

SNELLE CONSULTATIE

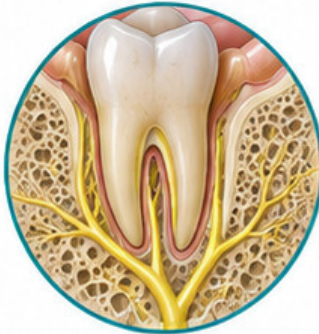

LIDOCAÏNE

Amide-type.
Beoordeel lever, hart
en eventuele
adrenaline.
Zie 10 en 14.

ARTICAÏNE/ ADRENALINE

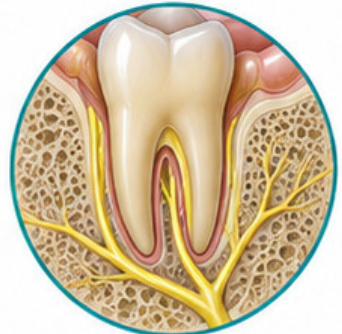
Anestheticum plus
vasoconstrictor.
Controleer ook
hulpstoffen en
interacties.
Zie 11.

MEPIVACAÏNE

Tandheelkundig
preparaat zonder
vasoconstrictor
mogelijk.
Systemische toxiciteit
blijft relevant.
Zie 12.

PRILOCAÏNE/ FELYPRESSINE

Eigen
vasoconstrictorprofiel;
methemoglobinemie is
een belangrijk
aandachtspunt.
Zie 13.

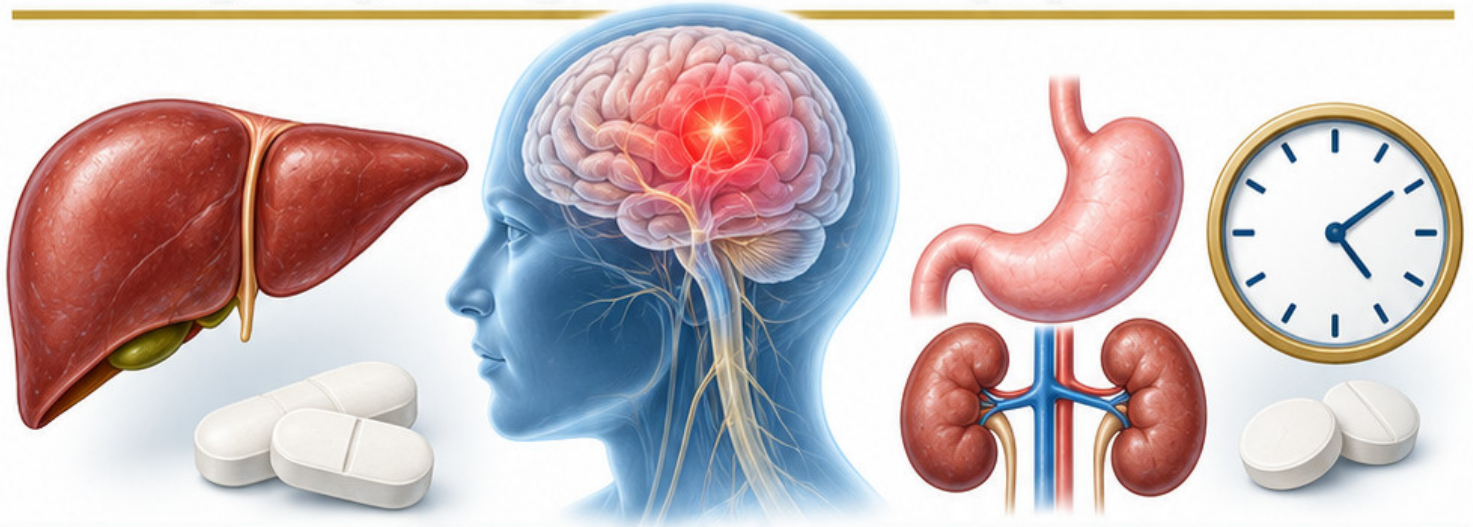

**Vergelijk werkzame stof,
combinatie, patiënt en techniek;
niet alleen de merknaam.**

**Welke patiëntfactor
verandert jouw vergelijking
het meest?**

Vergelijkingskaart 2: pijnstillers

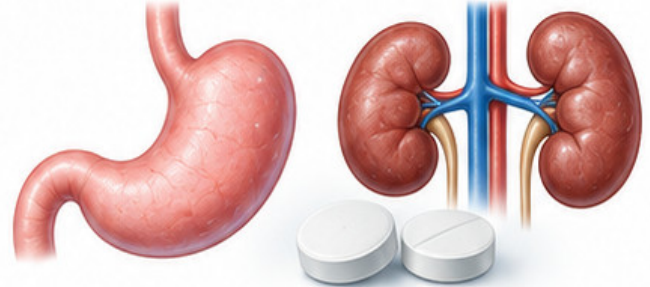

PARACETAMOL

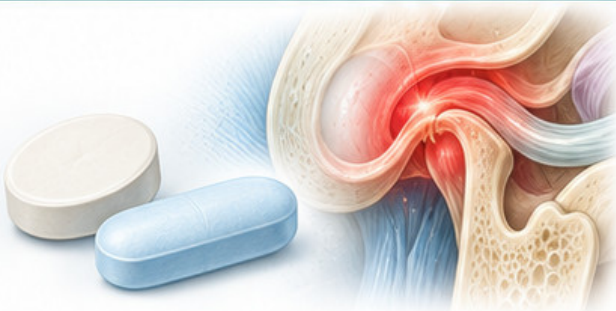
Pijn en koorts. Controleer leverrisico en totale inname uit alle producten. Zie 18.

IBUPROFEN

NSAID: pijn en ontsteking. Let op maag, nieren, cardiovasculaire toestand en interacties. Zie 19.

NAPROXEN

NSAID met eigen werkingsprofiel. Geen oplossing om NSAID-risico's te omzeilen. Zie 20.

TRAMADOL

Centraal werkend; relevante sedatieve en serotonerge combinaties. Geen automatische vervolgstap. Zie 32.

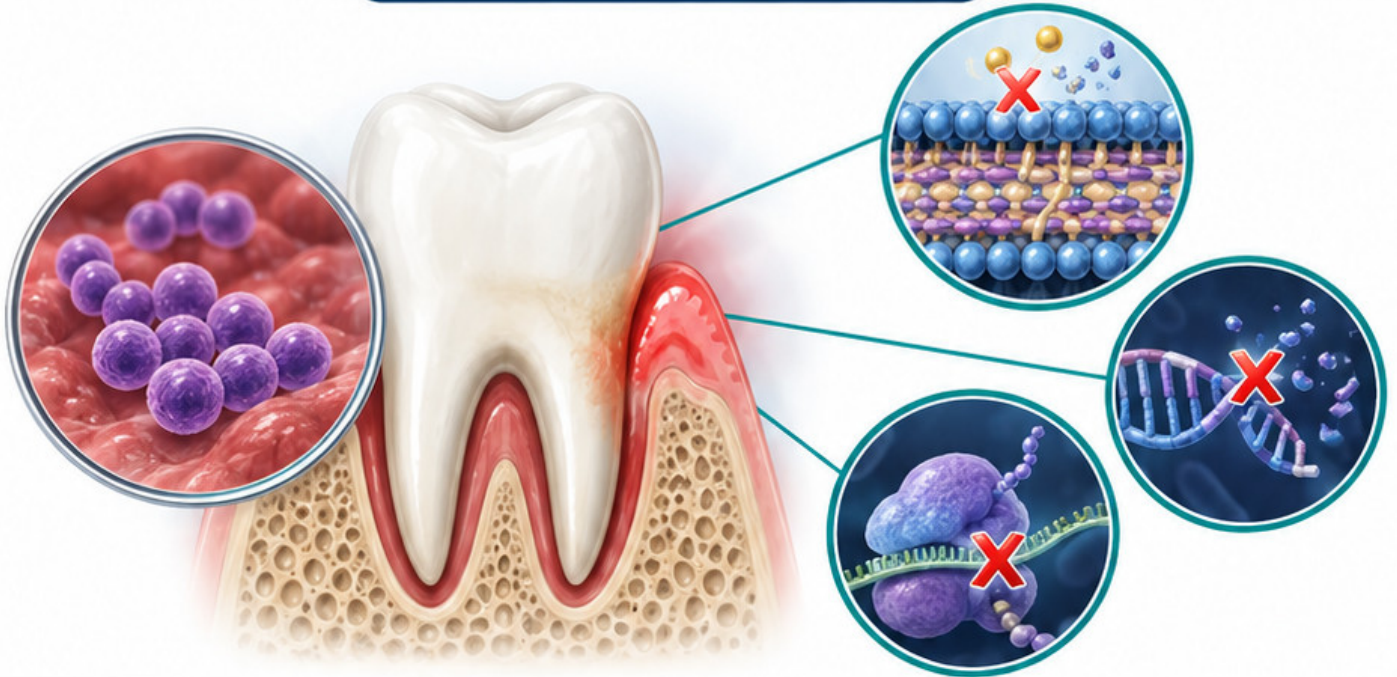
Een vergelijking ordent kennis; de diagnose en patiënt bepalen de keuze.

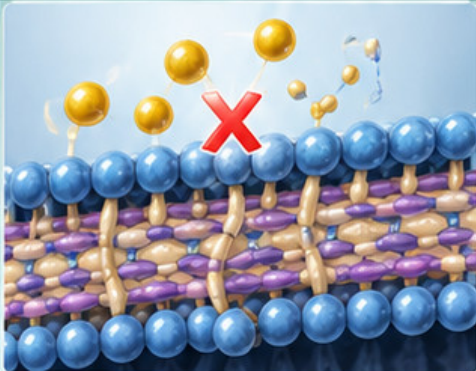
Welk middel herken je bij het kernrisico dubbelgebruik?

Vergelijkingskaart 3: antibiotica

SNELLE CONSULTATIE

AMOXICILLINE

Celwandremming.

Controleer bèta-lactamallergie, nierfunctie en relevante interacties. Zie 24.

METRONIDAZOL

Onder meer anaerobe werking.

Controleer VKA's, lithium en alcoholadvies. Zie 25.

CLINDAMYCINE

Eiwitsyntheseremming.

Let op ernstige diarree en voorgeschiedenis van colitis. Zie 26.

VÓÓR DE MIDDELKEUZE

Bepaal of een antibioticum überhaupt geïndiceerd is. Benoem diagnose, ernst en lokale behandeling. Zie 23 en 27.

Een allergie wijzigt de keuzevraag, maar creëert geen antibioticumindicatie.

Welke informatie hoort vóór de naam van het antibioticum in je redenering?

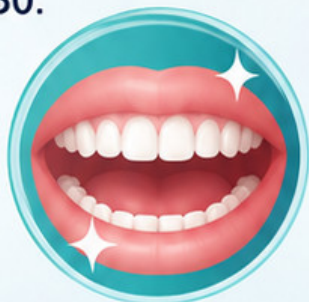
Vergelijkingskaart 4: mondmiddelen

SNELLE CONSULTATIE

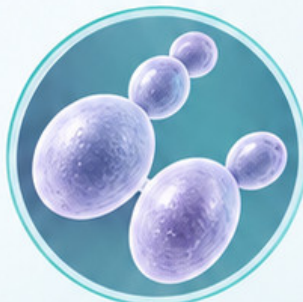
CHLOORHEXIDINE

Antisepticum. Let op indicatie, gebruiksduur, verkleuring en productinstructie. Zie 30.

MICONAZOL

Antimycoticum. De combinatie met VKA's is gecontra-indiceerd. Zie 29.

NYSTATINE

Antimycoticum met geringe orale opname. Preparaat en toepassing controleren. Zie 29.

ONDERSCHEID

Antisepticum en antimycoticum zijn niet hetzelfde. Diagnose en doel bepalen welke klasse relevant is.

Lokale toepassing maakt interactiecontrole niet overbodig.

Welke klasse richt zich op *Candida*?

Vergelijkingskaart 5: patiëntfactoren

SNELLE CONSULTATIE

ZWANGERSCHAP / LACTATIE

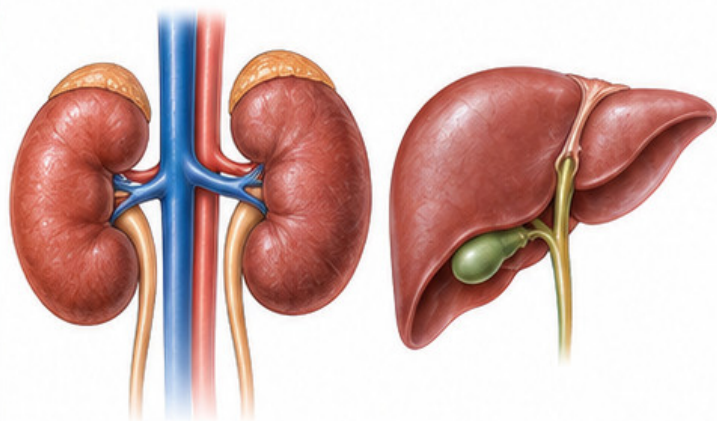
Beoordeel apart; controleer middel, trimester of voedingssituatie en actuele bron. Zie 34.

KIND

Leeftijd, gewicht, formulering en totale inname moeten bij elkaar passen. Zie 35.

NIER / LEVER

Controleer functie en middelaafhankelijke gevolgen voor blootstelling en risico. Zie 36.

OUDERE / BOTAFBRAAKREMME

Polyfarmacie en eerdere medicatie kunnen relevant blijven. Neem een gerichte anamnese af. Zie 37-38.

Patiëntfactoren horen bij de kern van een geneesmiddelkeuze.

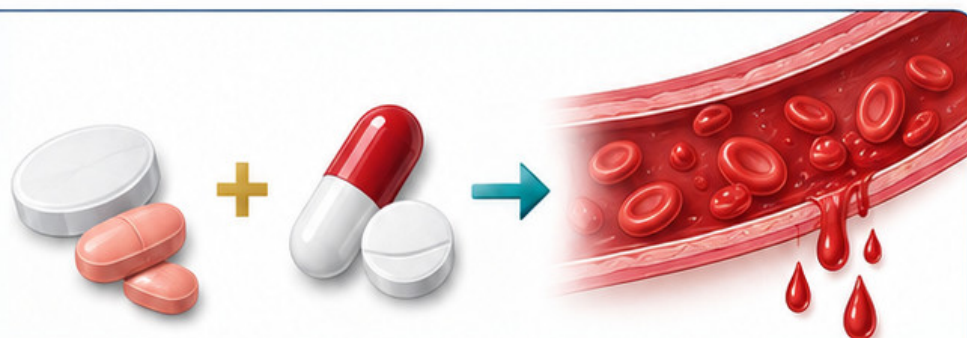
Welke factor zou je niet uit alleen een actuele receptenlijst kunnen halen?

Vergelijkingskaart 6: interacties

SNELLE CONSULTATIE

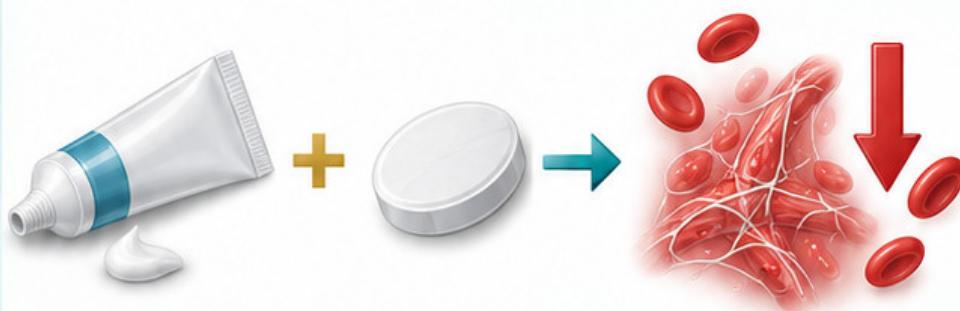
NSAID + ANTITROMBOTICUM

Verhoogde bloedingskans vraagt beoordeling.
Zie 21 en 31.

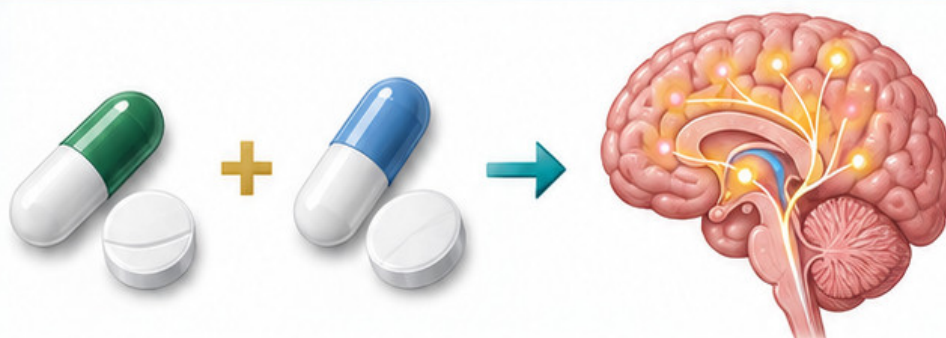
MICONAZOL + VKA

Gecontra-indiceerde combinatie door versterking van antistolling.
Zie 29 en 31.

TRAMADOL + SEROTONERG MIDDEL

Verhoogd risico op serotoninesyndroom.
Zie 32.

TWEE PRODUCTEN, ÉÉN STOF

Dubbelgebruik kan de totale inname ongemerkt verhogen.
Lees werkzame stoffen, niet alleen merken.
Zie 18.

Deze kaart bevat voorbeelden;
ze is geen volledige interactiecheck.

Welke interactie gaat over blootstelling en welke over een gedeeld werkingsmechanisme?

Casus 1: mondgel en antistolling

SITUATIE

Een patiënt gebruikt acenocoumarol en noemt een nieuwe orale gel met miconazol. Er zijn klachten passend bij orale candidiasis.

DENK EERST ZELF

Welke combinatie valt op?
Welke informatie controleer je?
Waarom is “alleen een mondgel” geen geruststelling?

UITLEG

Miconazol kan het effect van vitamine K-antagonisten versterken. De combinatie is gecontra-indiceerd; lokale toepassing voorkomt die interactie niet.

VOLGENDE STAP

Controleer gebruik en klachten, beoordeel de diagnose en overleg met voorschrijver of apotheker over het middel. Verander antistolling niet zelfstandig.

Redeneer vanuit de volledige medicatielijst, niet vanuit de toedieningsplaats.
Welke informatie leg je na het overleg vast?

BRON: S11,S15

Casus 2: dubbelgebruik bij pijn

TOEPASSEN

SITUATIE

Een student ziet in een fictieve medicatielijst paracetamol en een zelfzorgproduct dat eveneens paracetamol bevat.

DENK EERST ZELF

Welke gegevens zijn nodig om de totale inname te beoordelen? Waarom is een andere productnaam onvoldoende onderscheid?

UITLEG

Dezelfde werkzame stof kan in meerdere producten zitten. Noteer sterkte, hoeveelheid, innametijden en de werkelijk gebruikte producten.

VOLGENDE STAP

Beoordeel de totale inname en relevante leverrisico's met actuele productinformatie. Bij vermoeden van overdosering is onmiddellijke medische beoordeling nodig.

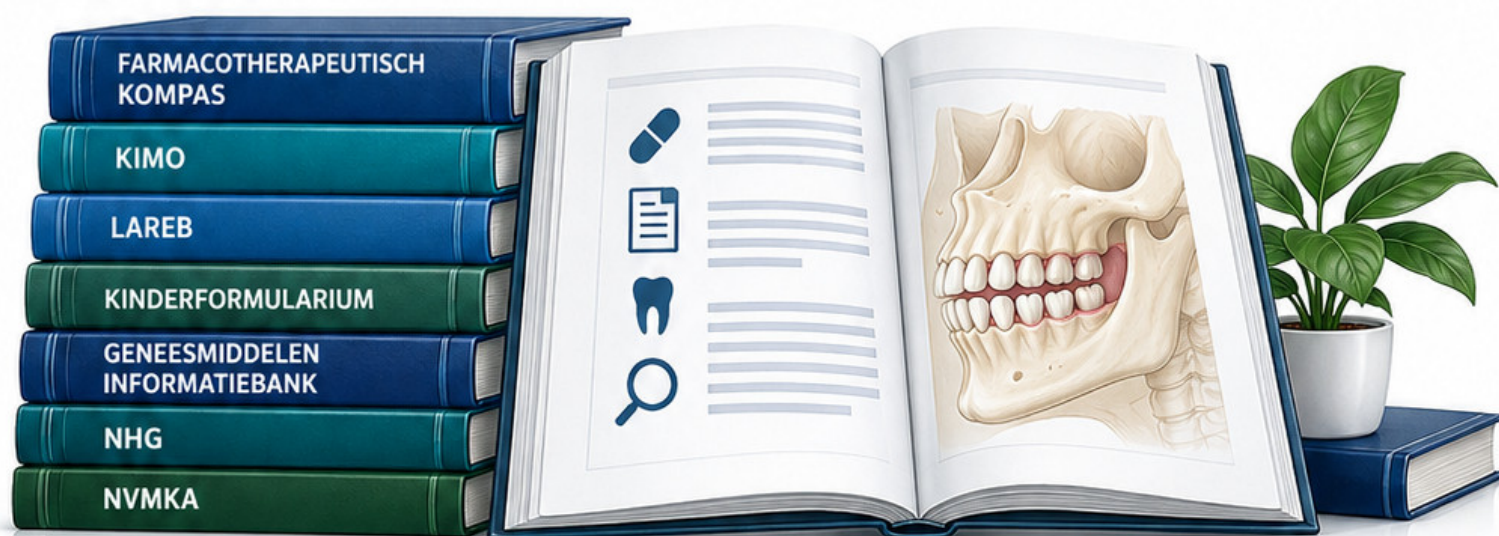
Handelsnaam, werkzame stof en gebruikte hoeveelheid zijn verschillende gegevens.

Hoe zou je dubbelgebruik duidelijk en zonder verwijt aan de patiënt uitleggen?

Bronnen en actualiteit

BRONNEN

S01-S04 | LOKALE ANESTHESIE

Farmacotherapeutisch Kompas:

lidocaïne/adrenaline;
articaïne/adrenaline;
mepivacaïne;
prilocaïne/felypressine.

S05-S13 | MIDDELTEKSTEN

Farmacotherapeutisch Kompas:

paracetamol, ibuprofen, naproxen,
amoxicilline, metronidazol,
clindamycine, miconazol,
nystatine en tramadol.

S14-S15 | MONDZORGRICHTLIJNEN

KIMO:

Indicatiestelling antibioticumgebruik
in de mondzorg (2025);
Antitrombotica in de mondzorg (2019).
Controleer op opvolgende versies.

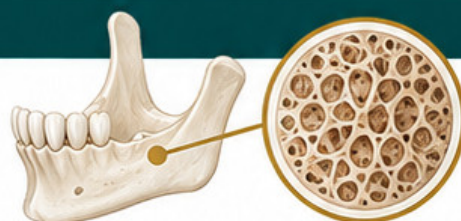
S16-S21 | BIJZONDERE CONTEXT

Lareb Moeders van Morgen;
Kinderformularium;
CBG Geneesmiddeleninformatiebank;
FK Pijn;
NHG STOP-NL V2;
FK desinfectantia voor mond en keel.

S22 | BOTAFBRAAKREMMERS

NVMKA: Medicatiegerelateerde osteonecrose van de kaak (MRONJ),
leidraad versie 2.0 (11/2022). Raadpleeg [nvmka.nl](https://www.nvmka.nl).

Onthoudpunt

Broncontrole: 7 oktober 2026.

Zoek op de exacte middelnaam en toedieningsvorm.
De inhoud is een originele studiesynthese,
geen reproductie of goedkeuring van deze organisaties.

Controlevraag

Welke websites raadpleeg je voor
mondzorgrichtlijnen, en in welk jaar
zijn de huidige versies genoemd?

Register en laatste herhaling

REGISTER

A-G

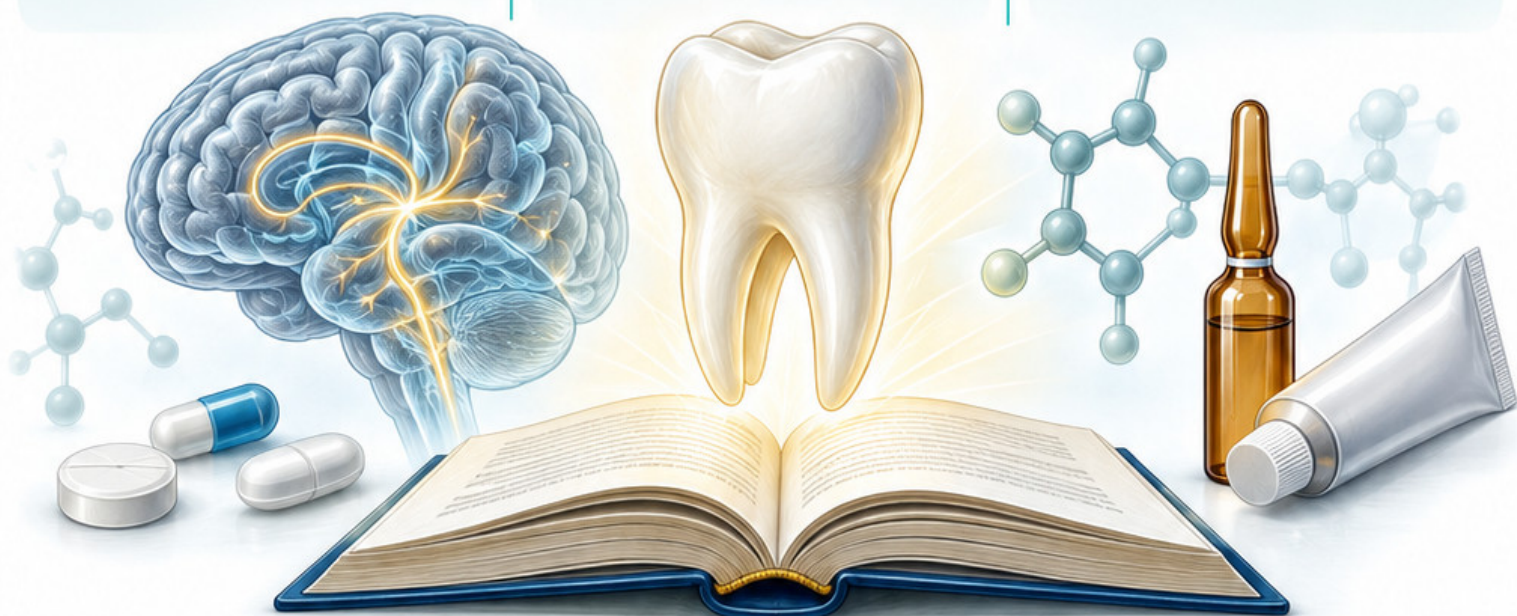
Adrenaline	14
Allergie	33
Amoxicilline	24
Antitrombotica	31
Chloorhexidine	30
Clindamycine	26
Farmacodynamiek	5
Farmacokinetiek	6

I-N

Ibuprofen	19
Kinderen	35
Leverfunctie	36
Lidocaïne	10
Mepivacaïne	12
Metronidazol	25
Miconazol	29
Naproxen	20
Nierfunctie	36
Nystatine	29

O-Z

Ouderen	37
Paracetamol	18
Polyfarmacie	37
Prilocaine	13
Profylaxe	28
Tramadol	32
Zwangerschap	34

ZONDER TERUGKIJKEN

Noem per middelklasse één mechanisme, één relevante toepassing en één belangrijk risico. Vergelijk daarna twee middelen en licht het verschil toe.

Een goede herhaling verbindt middel, mechanisme, indicatie, patiënt en risico.